Dienst Justitiële Inrichtingen
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Rapport tablets op cel

Datum	5 juni 2026
Status	Definitief

Colofon

Inhoud

Colofon 3

1 Samenvatting 7

2 Inleiding 9
2.1 Werkwijze bij innovaties – lerende organisatie 10
2.2 Leeswijzer 10

3 Evaluatie 10
3.1 Proeffase (mei tot september 2024) 10
3.2 Pilotfase (september 2024 tot heden) 12
3.3 Opbrengsten pilots 16
3.4 Conclusies en aanbevelingen 17

4 Potentieel voor de toekomst 18

1 Samenvatting

Het voorliggende rapport bevat twee onderdelen - de evaluatie van de tablets op cel en het potentieel van de inzet van elektronische middelen, zoals een tablet, voor de toekomst.

Evaluatie
DJI heeft in de afgelopen 2 jaar ervaringen opgedaan met de inzet van tablets op cel in geval van personele krapte. De tablets zijn ingezet ter compensatie aan gedetineerden van gemiste activiteiten uit het dagprogramma. Met de pilots werd beproefd in hoeverre de inzet kan bijdragen om personeelsluwer te werken en celcapaciteit operationeel te houden.
De tablets bevatten een aanbod aan films, muziek, games, e-boeken en e-learnings. De tablets zijn afgeschermd van het vrije internet en gedetineerden kunnen niet onderling met elkaar communiceren via de tablets. De tablets zijn uitgebreid op veiligheid getest door middel van zogenaamde penetratietesten.

De inzet vond plaats op verschillende manieren:

- in plaats van een deel van de arbeidsuren of
- in plaats van een deel van de recreatieactiviteiten in de weekenden of
- als compensatie voor het comprimeren van het dagprogramma (programma in 6 i.p.v. 7 dagen waarbij de gedetineerde op de 7^{e} dag een tablet op cel aangeboden krijgt en op die dag alleen 1 uur luchten aangeboden krijgt).

Gaandeweg zijn op basis van de opgedane ervaringen verbeteringen doorgevoerd. Deze betroffen onder meer het aanbod op de tablets, de processen en werkinstructies m.b.t. het registeren, uitdelen en innemen van de tablets.

Conclusies evaluatie
- Met de pilot zijn gevarieerde werkwijzen uitgeprobeerd waardoor een goed beeld is ontstaan wat wel en niet werkt en wat de opbrengst i.h.k.v. personeelsluwer werken is of kan worden.
- De pilot heeft laten zien dat er personeelsluwer gewerkt kan worden en er meer tijd ontstaat voor medewerkers om andere werkzaamheden op te pakken. De tijdelijke inzet als noodmaatregel maakt dat de personele opbrengst beperkt is. Er is wel degelijk opbrengst als het gaat om instandhouding van detentiecapaciteit, echter is dat minder dan de eerder aangenomen 100 plaatsen. Gesteld kan worden dat de pilots 60 plaatsen in een inrichting operationeel houdt, plus een niet te kwantificeren aantal door de incidentele inzet.
- De tablets worden zowel door gedetineerden als personeel niet als een luxe ervaren, eerder als een 'beter dan niks' optie. Een standaard dagprogramma blijft voor gedetineerden en personeel de voorkeur genieten.
- Het gebruik van de tablets wordt voldoende veilig geacht, de ingestelde veiligheidsmaatregelen zijn afdoende.
- Compensatie op cel bieden is op basis van huidig regelgeving slechts incidenteel en in beperkte mate mogelijk. Het bieden van de compensatie op cel draagt bij aan de rust, orde en veiligheid in de inrichting voor zowel gedetineerden die zich anders gaan vervelen, als personeel.

- De tablets zouden als substantiële[1] compensatie voor gemist dagprogramma ingezet kunnen worden. Daarvoor is een verdere doorontwikkeling van het aanbod en vooral een uitbreiding van educatieve mogelijkheden zeer wenselijk.
- Over de soft-erotische content blijkt personeel en gedetineerden zeer verdeeld te zijn, zo wordt het als ongepast ervaren, of om religieuze reden of omdat gedetineerden op een meerpersoonscel verblijven. Het verdient daarom aanbeveling deze content eraf te halen.
- Gelet op de grote druk op personeel en capaciteit bij DJI, moeten alle mogelijkheden benut worden om deze druk te verlagen. De inzet van de tablets als tijdelijke noodmaatregel heeft weliswaar een beperkte personele opbrengst (zie onderstaande tabel), maar is als compensatie een essentieel middel - binnen een set van maatregelen - om capaciteit operationeel te houden. Zonder de tablets is de set aan maatregelen onvoldoende om celcapaciteit op een veilige en humane manier open te houden.
- DJI verwacht met de zomerperiode in het vooruitzicht dat de tablets – net als in 2025 - nodig zullen zijn om in een aantal inrichtingen de personele krapte in de vakanties op te kunnen vangen. Voortzetting van de tijdelijke inzet acht DJI dan ook noodzakelijk.

Potentieel voor de toekomst

Vanwege de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt is DJI genoodzaakt om in de toekomst personeelsluwer te werken en te moderniseren. Daarom werkt DJI aan nieuwe detentieconcepten met andere dagprogramma's. DJI ziet kansen om de tablets in de toekomst voor een groot deel van de gedetineerden op een veilige en humane manier een structureel en volwaardig deel te laten zijn van een volwaardig dagprogramma.[2] Denk bijvoorbeeld aan digitalisering van re-integratieactiviteiten, contact met gemeenten en reclassering of een digitaal aanbod om contact op te nemen met de geestelijke verzorger (niet in plaats van de reeds bestaande dienst). De tablets hebben ook een grote potentie om interne processen administratief- en personeelsluwer in te richten: bijvoorbeeld het bestellen van boodschappen, het inplannen van bezoek of een medische afspraak.
Dit vraagt wel verdere investeringen in meer tablets of vergelijkbare devices en uitbreiding van het aanbod en de mogelijkheden van de tablets. De financiële investering zal op die manier, naar de huidige inschatting, gedekt kunnen worden door het personeelsluwer werken (zie onderstaande tabel).
Hiervoor is nadere verkenning en uiteindelijk aanpassing van regelgeving nodig, waardoor DJI meer beleidsruimte krijgt om de potentie van de inzet van tablets volwaardig te kunnen benutten.

Op basis van de huidige inzichten is de inschatting dat DJI (bij een dag per week een tablet als structureel onderdeel van het dagprogramma) de huidige capaciteit operationeel kan houden met de inzet van maximaal 8% - 10% minder personeel, afhankelijk van de precieze beleidskeuzes voor de inzet.

[1] Substantieel bedoeld als van toegevoegde waarde voor gedetineerde en een bijdrage leveren aan de rust, orde en veiligheid in de inrichting.

[2] Note: Dat kan overigens buiten of binnen de cel zijn en betekent niet dat aan het wettelijke minimumuren dagprogramma wordt getornd.

Vergelijking noodmaatregel versus structurele beleidskeuze

Beleidskeuze inzet tablets	Operationeel houden van cel plaatsen	Personeelsluwer werken in Fte's	Benodigde investering	Financiële besparing d.m.v. personeelsluwer te werken
Noodmaatregel	60+	Beperkt	Beperkt	Beperkt
Structureel	629	195 Fte (8%-10%)	€ 12 - € 15 miljoen per 4 jaar	Uiteindelijk maximaal € 16 miljoen per jaar

De noodmaatregel is van tijdelijke aard en ook alleen van kracht geweest binnen de 5 pilotlocaties. Hierbij was DJI gebonden aan de huidige regelgeving hetgeen DJI een beperkte mate van beleidsruimte geeft. Belangrijkste opbrengsten hierbij zijn het operationeel houden van capaciteit (60 in een Penitentiaire inrichting bij een combinatie van inzet tablets met maatregelen zoals het comprimeren van het dagprogramma + een niet exact te kwantificeren aantal bij incidentele inzet) en het inzicht dat de inzet van tablets een belangrijke bijdrage levert om personeelsluwer te kunnen werken en dat dit veilig kan.
De cijfers rondom de structurele inzet laat zien dat op basis van de huidige inzichten de inschatting is dat dit een groot potentieel heeft rondom personeelsluwer werken, het hiermee met minder mensen capaciteit in de lucht kan worden gehouden en dat de benodigde investering vooraf in de tijd kan worden terugverdiend.

2 Inleiding

DJI kampt al geruime tijd met een aanhoudend personeelstekort (door onvervulde vacatures maar ook door ziekteverzuim en vroegtijdige uitstroom).[3] Hierdoor komt het dagprogramma van gedetineerden zoals thans in de regelgeving is vastgelegd, op sommige momenten in het geding. Incidenteel kan het ontbreken van de dagprogramma uren worden gecompenseerd met extra beltegoed of een blikje frisdrank. Als die situatie van meer structurele aard wordt, moet betreffende celcapaciteit (tijdelijk) worden gesloten.[4]

DJI is mogelijkheden gaan verkennen hoe tijdelijk de druk op het personeel verlaagd kan worden en celcapaciteit operationeel kan blijven. De mogelijkheden zijn helaas beperkt en vragen binnen de huidige wettelijke kaders om veel creativiteit.
DJI heeft in een Berlijnse gevangenis kennisgenomen van de mogelijkheid om gedetineerden tablets aan te bieden. Aldaar worden tablets als een extra functionaliteit aangeboden. DJI zag echter in de inzet van tablets een kansrijke mogelijkheid bij personele krapte personeelsluwer te werken en daarmee celcapaciteit operationeel te houden. Daarom is deze inzet ook binnen de huidige kaders nader verkend.

[3] Zie de TK - brief van 15 maart 2024 en volgende brieven (Maatregelen capaciteit DJI)
[4] Artikel 20 Penitentiaire beginselenwet (Pbw) en Artikel 3 Penitentiaire maatregel (PM): een basisprogramma bevat 42,5 uur, waarvan 22,5 uur aan activiteiten. Op grond van artikel 3, lid 4 PM kan in uitzonderlijke omstandigheden tijdelijk worden afgeweken.

In Nederland geldt het beginsel van minimale beperkingen; het leven in detentie wordt alleen beperkt wanneer de orde en veiligheid van de inrichting dat vergen[5]. Wanneer het dagprogramma niet kan worden aangeboden, dient de directeur deze vanuit zorgplicht te compenseren met in beginsel activiteiten buiten cel.
Compensatie op cel is op basis van de huidige regelgeving en jurisprudentie van de RSJ slechts incidenteel en in beperkte mate mogelijk. Gedetineerden zou met de tablets een substantiële compensatie geboden kunnen worden voor het missen van delen van het reguliere dagprogramma. Tevens zouden de tablets een bijdrage kunnen leveren aan de rust, orde en veiligheid in de inrichting (voor personeel en gedetineerden).
In dat kader is ook gekeken naar het potentieel van de inzet voor de toekomst.

Centrale vraagstelling
Levert de inzet van de tablets op cel mogelijkheden op om bij personele krapte personeelsluwer te werken en celcapaciteit operationeel te houden? En bieden de tablets een substantiële compensatie voor het gemis van delen van het dagprogramma?

2.1 Werkwijze bij innovaties – lerende organisatie

DJI werkt bij dergelijke innovaties met de formule van proef naar pilot naar product. In de proef- en pilotfase zijn de (tussentijdse) uitkomsten voortdurend bezien en waar nodig verbeteringen doorgevoerd. De inzet van de tablets is een continue leer- en verbeterproces en nog geen afgeronde best practice. Na de evaluatie van de pilot kan worden besloten de pilot met aanpassingen voort te zetten en/of de innovatie landelijk te implementeren (product).

Communicatie
In de bijlagen van de vijfde en zesde Voortgangsrapportages capaciteit DJI aan de Tweede Kamer van 22 september en 2 december 2025 is de Tweede Kamer over de pilot tablets op cel meegenomen.
Daarnaast is zowel de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) als de Centrale Ondernemingsraad van DJI (COR) geïnformeerd bij de start en de doorontwikkeling naar pilot. Zij hebben onder meer een werkbezoek afgelegd en ter plaatste gezien, hoe de werking en beleving van de inzet van tablets is. Bij vervolgstappen zullen zij nauw betrokken worden.

2.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 3 bevat de evaluatie, met de proeffase (3.1) en de pilotfase (3.2), de opbrengsten (3.3) en conclusies en aanbevelingen (3.4).
Daarnaast bevat Hoofdstuk 4 een blik op de toekomst (potentieel voor de toekomst).

3 Evaluatie

3.1 Proeffase (mei tot september 2024)

Vanaf mei 2024 is in de PI Alphen een proef gestart met 64 tablets. Doel was om te ervaren of de inzet van tablets bijdragen aan het verminderen van de personeelskrapte en een toereikende compensatie kon bieden voor uitgevallen dagprogramma. Ook wilde DJI ervaring opdoen met de inhoudelijke, technische en

[5] Artikel 2, lid 3 Pbw.

operationele aspecten van het gebruik van tablets. De tablets werden bij personeelstekort één dag in de week uitgereikt aan gedetineerden. Gedetineerden verbleven met de tablets op cel. Het wettelijk verplichte dagelijkse luchten ging wel door.

Veiligheid van de tablets (proef en pilot)
Het is in het kader van proef en pilot niet mogelijk dat tablets contact met buiten of met elkaar kunnen maken. De hele tablet is volledig afgeschermd van het vrije internet en voor de gebruiker is alleen de content (films, e-books, muziek, e-learning en games) beschikbaar. Alle content op de tablet wordt door DJI zorgvuldig geselecteerd en goedgekeurd. Camera en microfoon kunnen niet gebruikt worden. Als de tablet uit en aan wordt gezet, wordt de tablet compleet gereset. Gegevens over het gebruik worden nergens op de tablet opgeslagen. De hele opzet is te vergelijken met een scherm in een vliegtuigstoel: anoniem gebruik en niets meer dan de content is beschikbaar.

De tablets zijn zo ingesteld, dat alleen een afgeschermde omgeving via 4G/5G voor de leverancier beschikbaar is ten behoeve van beheer: o.a. voor veiligheidsupdates, om op afstand een tablet te kunnen uitzetten of content te vervangen.
Op de tablets is een Mobile Device Management (MDM)-oplossing geïnstalleerd. Daarmee wordt toegang tot de instellingen van de tablet uitgesloten en misbruik gemonitord.
Om zeker te zijn van de uitgevoerde veiligheidsmaatregelen zijn voorafgaand aan het gebruik zogenaamde penetratietesten uitgevoerd, waarbij getracht wordt om in en uit te breken uit de tablet omgeving. Onder leiding van de CISO (Chief Information Security Officer) zijn drie penetratietesten uitgevoerd; door de leverancier van de tablet, door de Justitiële ICT Organisatie en een gerenommeerd extern bedrijf.

Gedurende de pilotfase is er eenmaal een situatie geweest waarbij een gedetineerde de afgeschermde internetomgeving heeft weten te forceren waardoor hij de mogelijkheid had om contact met buiten te leggen. Hierop is door alle betrokkenen snel en adequaat gehandeld. De leverancier heeft de MDM geconfigureerd zodat de mogelijkheid tot internet volledig is uitgesloten bij gebruik van de tablets. Vervolgens zijn er opnieuw twee penetratietesten uitgevoerd, waarmee de veiligheid is vastgesteld. Er zijn sindsdien geen ongeregeldheden geconstateerd. Dit voorval is voor de pilot een belangrijk leermoment geweest.

Uitkomsten proeffase
De inzet van de tablets was uitvoerbaar, ze bleken over het algemeen veilig in gebruik en de techniek werkte. Voor zowel personeel als gedetineerden was het wennen. Werkwijzen moesten zich eigen gemaakt worden en instructies en procedures vroegen om verduidelijking en aanscherping.

In de proeffase was er een beperkt aanbod op de tablets aan films, muziek en games en dat sloot niet goed aan bij de leeftijd, herkomst en behoefte van gedetineerden (b.v. bleek het aanbod aan games te kinderachtig). Hierdoor was de waardering van de tablet matig.
Over de soft-erotische content waren personeel en gedetineerden zeer verdeeld. Een deel van het personeel vond het ongepast. Sommige gedetineerden wezen de content om religieuze reden af of omdat ze op een meerpersoonscel verblijven. Door andere gedetineerden werd het aanbod wel gewaardeerd.

Het grootste deel van de gedetineerden geeft de voorkeur aan een regulier dagprogramma i.p.v. een tabletdag. Dit door minder bewegingsruimte, langere tijd op cel en minder mogelijkheden om te bellen.

Ook de meerderheid van het personeel gaf aan dat het standaard dagprogramma beter is dan de inzet van de tablets, omdat er minder contact met de gedetineerde is en een gemis aan controle. Voordeel is wel de rust op de afdeling en meer tijd voor andere werkzaamheden.
Ten slotte kan met de inzet van de tablets personeelsluwer gewerkt worden. In de proef is een *theoretische* inschatting gemaakt: Afhankelijk van de grootte van de afdeling kunnen 1 of 2 PIW'ers vrijgespeeld worden. De feitelijke besparing zal minder zijn omdat er ook werkzaamheden gemoeid zijn met de inzet van de tablets (registratie, uitdelen, innemen, schoonmaken).

Conclusie proeffase
De inzet van de tablets kan bijdragen aan personeelsluwer werken bij personeelstekort. Met verbeteringen van het aanbod op de tablets, verduidelijking van instructies en processen (registratie, uitdelen, innemen, oplossen van technische problemen) en de communicatie, kan de inzet efficiënter worden en het draagvlak onder personeel en gedetineerden toenemen.

3.2 Pilotfase (september 2024 tot heden)

De proeffase gaf voldoende vertrouwen om verder te onderzoeken of de inzet van tablets oplossingen biedt voor personeelsluwer te kunnen werken en genoemde personeelsproblemen kan genereren. Daarom is besloten tot voortzetting in pilots. Onderstaand wordt achtereenvolgend ingegaan op de doorontwikkeling naar aanleiding van de proeffase (1), monitoring en evaluatie (2), continuering van de pilotfase (3), de opbrengsten (4) en (5) conclusies.

Doorontwikkeling n.a.v. de proeffase
Met de ervaringen van de proeffase is een aantal verbeteringen gedaan:
- De instructies en procedure voor het handelen bij technische problemen zijn verduidelijkt.
- Procedures m.b.t. registratie, uitdelen, innemen, schoonmaken en opladen van de tablets werden aangepast, zodat personeel de meerwaarde van de inzet van de tablets voor hun dagelijkse werkzaamheden meer kan ervaren.
- Het aanbod aan films, muziek en games is verbeterd en er zijn e-boeken en e-learnings toegevoegd. Met de leverancier is afgesproken het aanbod periodiek te verversen.

DJI heeft voor de pilotfase 300 extra tablets geleased (in totaal dus 364), waarbij beheer en onderhoud bij de leverancier liggen. Met dit nieuwe aantal zijn 5 inrichtingen als pilotinrichtingen aangewezen: JC Zaanstad, PI Alphen aan den Rijn, PI Nieuwegein, DC Schiphol en PI Krimpen. Bepalend voor de keuze van de inrichtingen was het op dat moment bestaande personeelstekort in deze inrichtingen.
Pilotinrichtingen hebben de ervaringen uit de proef meegenomen. Gedurende de pilotfase delen de pilotinrichtingen periodiek hun ervaringen en best practices met elkaar. Zo wordt er voortdurend van elkaar geleerd.
Zo is b.v. aan de pilotinrichtingen meegegeven dat goede communicatie richting personeel (over de inzet en de opbrengst) en gedetineerden helpt voor acceptatie en draagvlak.

Omdat de inrichtingen qua grootte van de afdelingen, gebouwelijke situatie en bestemming (arrestanten, huis van bewaring en gevangenis) verschillend zijn, is aan de pilotinrichtingen de ruimte gegeven zelf te bepalen hoe ze de inzet van de

tablets vormgeven. De inzet van de tablets vond met name plaats op het Huis van bewaring (HvB), en de arrestanten afdelingen.

Monitoring en evaluatie
De pilots zijn gedurende 2025 door de interne audit afdeling van DJI gemonitord en geëvalueerd. De afdeling Audit is gevraagd om na te gaan of de inzet van de tablets op cel mogelijkheden oplevert om personeelsluwer te werken door aan gedetineerden een toereikende compensatie op cel te bieden voor gemiste dagactiviteiten.
Dat leverde het volgende beeld op.
Alle inrichtingen beschikken over een werkinstructie voor het registeren, uitdelen en innemen van de tablets. De meeste inrichtingen beschikken ook over oplaadkasten voor de tablets. Ondersteuning bij het uitdelen en innemen van de tablets wordt verleend door reinigers of b.v. een complexbeveiliger.
Inrichtingen hebben de tablets op verschillende manieren ingezet:

- in plaats van een deel van de arbeidsuren of
- in plaats van een deel van de recreatieactiviteiten in de weekenden of
- als compensatie voor het comprimeren van het dagprogramma (programma in 6 i.p.v. 7 dagen waarbij de gedetineerde op de 7e dag een tablet op cel aangeboden krijgt).

In *JC Zaanstad* bleken de afdelingen echter te klein, waardoor de inzet van de tablets weinig personele winst opleverde[6]. De tablets werden wel onderdeel van het escalatiemodel[7], maar uiteindelijk heeft de inrichting de tablets beschikbaar gesteld aan andere locaties, omdat zij geen mogelijkheden zag om deze zelf voldoende efficiënt in te zetten.

PI Nieuwegein heeft de tablets tijdens de zomerperiode op HvB ingezet als vervangend dagprogramma in de weekenden, wanneer er sprake was van personele krapte. De inzet van de tablets heeft ervoor gezorgd dat de PI de afdelingen operationeel bezet kon houden, ondanks de personele krapte. Door verbetering van de personele situatie zijn de tablets sinds september 2025 ook onderdeel van het escalatiemodel.

DC Schiphol heeft de tablets in 2025 bij HvB en Arrestanten ingezet als compensatie voor het comprimeren van het dagprogramma (gecomprimeerd model).
Op dit moment gaat het binnen DC Schiphol iets beter met de werving van personeel en inhuur van extern personeel, waardoor de tablets nu onderdeel zijn van het escalatiemodel. De verwachting is wel dat de tablets op termijn weer ingezet moeten worden.

PI Alphen aan de Rijn heeft de tablets in eerste instantie ingezet tijdens arbeidsuren (HvB). De inzet werd in 2025 tijdelijk gestopt als gevolg van de verschillende (inmiddels afgeronde) verbouwingen en verhuizingen.
In november 2025 signaleerde PI Alphen een groot personeelstekort en de inschatting was dat er per 1 april ongeveer 100 plaatsen niet meer beschikbaar

[6] Op een kleine afdeling zijn 2 PIW'ers werkzaam. Dan is het moeilijker personeel echt vrij te spelen (1 i.p.v. 2), omdat er ook werkzaamheden zijn die met 2 medewerkers gedaan moeten worden.
[7] Een escalatiemodel of escalatieladder is een model dat bij een incidenteel personeelstekort de verschillende fasen aangeeft van het afschalen van personele inzet en activiteiten in het dagprogramma.

zouden zijn, wanneer de tablets niet ingezet konden worden. Daarvoor zijn aan PI Alphen door ander pilotinrichtingen meer tablets ter beschikking gesteld.
Door een combinatie van maatregelen (o.a. concentreren van gedetineerden op grote afdeling[8], het comprimeren van dagprogramma's, compensatie met tablets) tracht Alphen de huidige capaciteit grotendeels te kunnen handhaven. PI Alphen past op deze manier het gecomprimeerde model op HvB en arrestanten afdelingen toe.

PI Krimpen aan den IJssel zet de tablets hoofdzakelijk in als vervangende recreatie tijdens een arbeidsblok. Arbeidsmedewerkers konden zo helpen op leefafdelingen en sport- en communicatiemomenten voor medewerkers konden weer plaatsvinden. De werkdruk werd verlaagd en afdelingen bleven bezet.
De tablets zijn onderdeel van het escalatiemodel. Tevens beziet PI Krimpen in hoeverre de aanpak van PI Alphen ook in Krimpen kan worden toegepast, rekening houdend met het verschil van de gebouwelijke situatie.

Ervaringen met de tablets in de pilotfase
De beginfase was voor de pilotinrichtingen wennen. De taken zoals b.v. tabletuitgifte kosten in het begin meer tijd. Instructies en protocollen moesten gaandeweg verder verbeterd worden. Dat betrof b.v. een goede registratie van de tablets, om te voorkomen dat tablets kwijtraken of dat tablets bij het uitdelen voldoende opgeladen waren.
De pilotfase bevestigde over het algemeen het beeld van de proeffase wat betreft techniek en veiligheid in gebruik van de tablets.

Het aanbod aan films, muziek en spelletjes worden door gedetineerden nog steeds als te beperkt ervaren en het educatieve aanbod is nog weinig aantrekkelijk. Tablets worden vooral gebruikt voor het kijken naar films en het spelen van spelletjes. De meningen over de soft-erotische content blijven zowel bij gedetineerden als personeelsleden verdeeld.

Personeel geeft de voorkeur aan een regulier dagprogramma. Sommige PIW'ers ervaren meer afstand tot de gedetineerde op dagen met tablets, er is dan minder interactie.

Gedetineerden hebben een duidelijke voorkeur voor een volledig dagprogramma of arbeid boven tablet. Het tabletgebruik helpt de dag door te komen, maar draagt nog te weinig bij aan persoonlijke ontwikkeling. Tablets worden door gedetineerden gewaardeerd boven "niks", maar worden niet als ideaal gezien. Onduidelijkheid bij gedetineerden wanneer ze ingesloten worden met een tablet zorgt voor weerstand. Wanneer gedetineerden van tevoren weten wanneer een tablet dag is, wordt dit positiever ervaren.

Uit de audit bleek verder dat de tablets op cel mogelijkheden bieden om de feitelijke werkdruk te verlagen, medewerkers vrij te spelen en efficiënter in te zetten, waardoor afdelingen operationeel kunnen blijven, ondanks de krappe personele bezetting. Het daadwerkelijke effect is per inrichting verschillend, afhankelijk van de inzet. Op basis van de pilots werd vastgesteld dat in beperkte mate tijd en personele inzet wordt bespaard.

Aanbevelingen

[8] In vergelijking met een kleine afdeling werken op een grote afdeling 3 PIW'ers, wat het vrijspelen van een medewerker makkelijker maakt.

De auditdienst gaf aan dat het aanbeveling verdient om verder te experimenten met de inzet van de tablets. Daarbij werd ook genoemd:

- Meer bekendheid en het vooraf inroosteren van het tablet gebruik geeft de minste weerstand en verhoogt de acceptatie bij zowel personeel als gedetineerden.
- Stel per inrichting een werkinstructie/procesbeschrijving "Uitgifte en Inname tablets" op waarin taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd, en beoordeel daarbij welke 'best practices' met inachtneming van lokale verschillen breed kunnen worden gedeeld.

- Verhoog toegevoegde en ervaren waarde voor gedetineerden door meer aandacht te geven aan de content die beter aansluit op de behoefte van de gedetineerden (regelmatige verversing van films en een meer relevant cursusaanbod).

Continuering pilotfase
De aanbevelingen waren aanleiding de pilotfase te continueren en de inzet van de tablets verder door te ontwikkelen en meer zicht te krijgen op de opbrengsten.

Beleidskader en uitvoeringsrichtlijn
Op dit moment ontbreekt in wet- en regelgeving een kader de tablets structureel in te zetten, maar is een tijdelijke inzet en als noodmaatregel wel mogelijk. Om het kader van de inzet voor de pilotinrichtingen te verhelderen is een beleidskader opgesteld ten behoeve van de pilotfase. Het biedt inrichtingen een handelingsperspectief – binnen de huidige wet- en regelgeving - om in geval van personele krapte tablets tijdelijk in te zetten als zinvolle dagbesteding in vorm van digitale recreatie, ter compensatie van gemiste delen van het reguliere dagprogramma. Het beleidskader gaat onder andere in op de doelgroep, uitgangspunten en criteria en voor welke activiteiten of delen van het dagprogramma de tablets een substantiële compensatie kunnen bieden.
Op basis van het beleidskader kunnen de tablets tot 8 uur per week voor een periode van 3 maanden (met mogelijkheid tot verlenging met maximaal 3 maanden) worden ingezet. Hiermee is getracht de ruimte onder de huidige wet- en regelgeving maximaal te benutten.
Als hulpmiddel voor implementatie en meer efficiëntie werken de pilotinrichtingen op basis van het beleidskader en hun ervaringen aan een algemene uitvoeringsrichtlijn met voorbeeldinstructies en checklists. Naar verwachting zal dat tot meer efficiëntie leiden waardoor de feitelijke opbrengst vergroot en draagvlak onder personeel en gedetineerden verbeterd kan worden.

Overige verbeteringen n.a.v. de audit
Voor alle technische zaken zijn instructies en procesafspraken met de leverancier zo ingericht dat problemen binnen 24 uur opgelost moeten worden. Ervaring leert dat als medewerkers het proces richting leveranciers goed volgen, de meeste problemen ook snel opgelost zijn.

Wat betreft het aanbod op de tablets heeft in de voorzetting van de pilotfase een uitbreiding en verbetering van het aanbod plaatsgevonden en wordt dat aanbod periodiek (deels) vernieuwd. Hiermee wordt meer aansluiting gezocht bij de behoeften van gedetineerden.
De verbetering van de content is van belang omdat de tablets een substantiële compensatie moeten zijn voor het gemiste dagprogramma buiten cel: enerzijds om juridisch als volwaardige compensatie te worden beschouwd en anderzijds om rust, orde en veiligheid in de inrichting te borgen (oplopende spanningen te voorkomen).

De tablets is nota bene geen oplossing die uit luxe is ontstaan en wordt eerder als een versobering ervaren.

Meer bekendheid van instructies en ernaar handelen, evenals goede begeleiding en communicatie door het management blijft van belang. Het kan de ervaring en acceptatie verder verbeteren. PI Alphen is hier een goed voorbeeld van. Ondanks dat medewerkers en gedetineerden de voorkeur geven aan een regulier dagprogramma, zijn de ervaringen met de tablets steeds positiever.

3.3 Opbrengsten pilots

PI Alphen:
Binnen de PI Alphen heeft de directeur gedurende de pilotfase een combinatie van (nood)maatregelen moeten nemen om, vanwege de personele krapte, de operationele capaciteit niet te laten afnemen. Binnen de huidige 'code zwart' zou dit voor DJI grote gevolgen hebben gehad.
Deze (nood)maatregelen waren tweeledig waarbij de inzet van de tablets een belangrijke rol heeft gespeeld in een beperkte versobering voor de gedetineerden alsmede de borging van de orde en veiligheid in de inrichting waarmee deze (nood)maatregelen om personeelsuwer te kunnen werken konden worden genomen. De maatregelen houden voor nu 60 plaatsen operationeel. Daarmee hebben ze minder opgeleverd dan DJI had verwacht. Bij meer beleidsruimte ziet DJI meer potentie voor de inzet van tablets om in de toekomst personeelsluwer te kunnen werken, zie hoofdstuk 4.

Maatregel 1: Concentratie gedetineerden op de grote afdelingen:
De eerste maatregel is dat de gedetineerden geconcentreerd zijn geplaatst binnen de grote afdelingen waarbij enkele wat kleinere afdelingen zijn gesloten. Binnen de grote afdelingen kan schaalvoordeel worden behaald waardoor het dagprogramma efficiënter worden ingericht en personeelsluwer kan worden gewerkt.

Maatregel 2: Comprimeren dagprogramma:
De belangrijkste noodmaatregel betrof echter het comprimeren van het dagprogramma. Hierbij is onder meer het dagprogramma voor het Huis van Bewaring (HvB) als ook die van het Arrestanten regime gecomprimeerd van 7 naar 6 dagen. Daarbij is, omdat daar door de personele krapte een dergelijke maatregel genoodzaakt was, binnen het HvB ook 4 uur arbeid minder opgenomen in het nieuwe dagprogramma. Gevolg was dat gedetineerden één dag, op een luchtmoment na, achter de celdeur zaten. Het gebruik van de tablet heeft deze aanpassing grotendeels mogelijk gemaakt doordat deze (tijdelijke) maatregel door de directeur kon worden genomen en toch de orde en veiligheid in de inrichting niet in het geding kwam.

Door het comprimeren van het dagprogramma van 7 naar 6 dagen binnen het HvB- en arrestanten regime is de werkdruk voor inzetbaar personeel verlaagd en hiermee celcapaciteit operationeel gehouden. Tevens is vastgesteld dat het comprimeren van het dagprogramma voor het gevangeniswezen geen personeelsluwere werksituatie oplevert. Doordat het dagprogramma voor betreffend regime meer uren kent[9] levert het comprimeren hier van 7 naar 6 dagen geen personeelsluwere situatie op. Een dergelijke maatregel is derhalve binnen dit regime ook niet genomen. Om

[9] Dagprogramma arrestanten programma is 27,5 uur per week, voor HvB is dit 42,5 uur en voor gevangenis betreft dit 48.

personeelsluwer te kunnen werken binnen het gevangenisregime, is een structurele aanpassing van de regelgeving mogelijk waarbij de tablet vast deel wordt van het dagprogramma, zie verder Hoofdstuk 4).

DC Schiphol:
Ook DC Schiphol heeft de tablets in de pilotfase standaard ingezet in het dagprogramma op HvB en Arrestanten. HvB kreeg de tablets op een dagdeelactiviteit (voor een ochtend of middag). Arrestanten ontvingen de tablet voor een hele dag. Het dagprogramma binnen DC Schiphol was hierbij gecomprimeerd dat het is uitgevoerd binnen 6 dagen en op een HvB-afdelingen binnen 6,5 dagen.

Inzet tablets als incidentele noodmaatregel:
Binnen meerdere pilotlocaties zijn de tablets bij diverse incidentele gevallen ingezet, zie ook paragraaf 3.2.
In de praktijk is gebleken dat de tijdelijke inzet van de tablets als noodmaatregel een bijdrage hebben geleverd aan het verlagen van de werkdruk en daarmee samenhangend het operationeel houden van de benodigde capaciteit.
In deze locaties zijn, anders dan in PI Alphen, de tablets niet opgenomen binnen het dagprogramma maar de maatregel is wel opgenomen binnen het lokale escalatiemodel. Hiermee kan de lokale directeur, indien door personele krapte het dagprogramma niet (geheel) kan worden gedraaid, de maatregel doorvoeren om de tablets tijdelijk in te zetten. De tablets zijn hiervoor een bruikbaar hulpmiddel gebleken, ook al is de opbrengst tijdelijk en beperkt tot een bepaalde situatie. De opbrengst is niet te kwantificeren, omdat de inzet incidenteel, meermaals en op verschillende locaties heeft plaatsgevonden.

Resumerend kan worden gesteld dat de pilots 60 plaatsen operationeel houdt plus een niet te kwantificeren aantal door de incidentele inzet.

3.4 Conclusies en aanbevelingen

De pilots hebben laten zien dat personeelsluwer gewerkt kan worden en meer tijd is voor medewerkers om andere werkzaamheden op te pakken. De tablets worden zowel door personeel als gedetineerden niet als een luxe ervaren, eerder als een versobering, 'beter dan niks'. Een standaard dagprogramma heeft voor gedetineerden en personeel de voorkeur. De tijdelijkheid van de inzet en het gebruik als noodmaatregel maakt ook dat gewenning en acceptatie maar langzaam op gang komt.

Veiligheid - De pilots hebben bevestigd dat het gebruik van de tablets als veilig kan worden beschouwd en de ingestelde veiligheidsmaatregelen afdoende zijn. Vanzelfsprekend is een 100% garantie niet mogelijk, echter is de monitoring van het gebruik zowel bij DJI als door de leverancier zodanig dat eventueel misbruik zeer snel zou worden opgemerkt en maatregelen kunnen worden genomen.

- *Content* - Om de tablets een substantiële compensatie voor onderdelen van het huidige dagprogramma te laten zijn is een verdere doorontwikkeling van het aanbod en vooral een uitbreiding van educatieve mogelijkheden zeer wenselijk. Over de soft-erotische content blijkt personeel en gedetineerden zeer verdeeld te zijn, zo wordt het als ongepast ervaren, of om religieuze reden of omdat gedetineerden op een meerpersoonscel verblijven. Het verdient daarom aanbeveling deze content eraf te halen.

Opbrengsten **-** De pilotinrichtingen hadden veel vrijheid om te zoeken naar een efficiënte inzet, binnen hun operationele mogelijkheden. Door de gevarieerde werkwijzen is een goed beeld ontstaan wat wel en niet werkt.
Met de incidentele inzet van tablets kan personeelsluwer gewerkt worden en celcapaciteit ondanks personele krapte operationeel blijven, dat is echter niet te kwantificeren. In combinatie met andere maatregelen kan deze opbrengst verhoogd worden, voor nu zijn dat 60 plaatsen. De tablets zijn daarbij een essentieel onderdeel om celcapaciteit operationeel te houden.

Voorzetting van de tijdelijke inzet – - Gelet op de grote druk op personeel en capaciteit bij DJI, moeten alle mogelijkheden benut worden om deze druk te verlagen. De inzet van de tablets heeft weliswaar een beperkte personele opbrengst, maar is als compensatie een essentieel middel - binnen een set van maatregelen - om capaciteit operationeel te houden. DJI verwacht met de zomerperiode in het vooruitzicht dat de tablets – net als in 2025 - nodig zullen zijn de personele krapte in de vakanties op te vangen. Voortzetting van de inzet acht DJI dan ook noodzakelijk.

4 Potentieel voor de toekomst

In afgelopen twee jaren is door DJI hard gewerkt om personele tekorten tegen te gaan. Desondanks wordt niet verwacht dat deze problemen geheel kunnen worden opgelost. De krapte op de arbeidsmarkt zal in de toekomst verder toenemen. DJI houdt er rekening mee dat in de toekomst 30% minder personeel beschikbaar is. Daarom zal blijvend gezocht moeten worden naar manieren om personeelsluwer te werken om de vraag naar detentieplaatsen aan te kunnen. Ook zoekt DJI naar mogelijkheden haar detentieregimes te versoberen.

Een andere relevante ontwikkeling en doel voor de toekomst is er een van maatschappelijke aard. In de vrije wereld zijn on demand devices – zoals tablets – gemeen goed geworden in het dagelijks leven. Ze zorgen voor informatiegaring en vertier waarbij de norm is dat de gebruiker zelf kiest wat hij/zij wanneer luistert of kijkt. Digitalisering neemt nu en in de toekomst een steeds grotere plek in in ieders leven. Het gevangeniswezen acht het noodzakelijk om te moderniseren en wil daarom bezien hoe het op een veilige manier mee kan gaan met deze maatschappelijke ontwikkeling, hetgeen ook voortvloeit uit het beginsel van minimale beperkingen (Artikel 2, lid 3 Pbw).
Zo worden bijvoorbeeld in andere landen digitale devices al veelvuldig ingezet voor zaken als digitaal bezoek en bezoekplanning, winkelbestellingen, re-integratie activiteiten, planning van activiteiten of bijvoorbeeld bibliotheek.

Kansen voor een aangepast dagprogramma
In dat licht en met de ervaringen uit de pilot ziet DJI kansen om de tablets deel te laten worden van een nieuw te ontwikkelen dagprogramma.

Onder andere vanwege de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt is DJI genoodzaakt om in de toekomst personeelsluwer te werken en te moderniseren. Daarom werkt DJI aan nieuwe detentieconcepten met andere dagprogramma's. DJI

ziet kansen om de tablets in de toekomst op een veilige en humane manier een structureel en volwaardig deel te laten zijn van het dagprogramma. Denk bijvoorbeeld aan digitalisering van re-integratieactiviteiten, contact met gemeenten en reclassering of een digitaal aanbod om contact op te nemen met de geestelijke verzorger (niet in plaats van de reeds bestaande dienst).
De tablets hebben ook een grote potentie om interne processen administratief- en personeelsluwer in te richten: bijvoorbeeld het bestellen van boodschappen, het inplannen van bezoek of een medische afspraak.
Dit vraagt wel verdere investeringen in meer tablets of vergelijkbare devices en uitbreiding van het aanbod en de mogelijkheden van de tablets. De financiële investering zal, naar de huidige inschatting, gedekt kunnen worden door het personeelsluwer werken.
Hiervoor is nadere verkenning en uiteindelijk aanpassing van regelgeving nodig, waardoor DJI meer beleidsruimte krijgt om de potentie van de inzet van tablets volwaardig te kunnen benutten.

Op basis van de huidige inzichten is de inschatting dat DJI (bij een dag per week een tablet als structureel onderdeel van het dagprogramma) de huidige capaciteit operationeel kan houden met de inzet van maximaal 8% - 10% minder personeel, afhankelijk van de precieze beleidskeuzes voor de inzet.

De inzet van tablets biedt daarmee nog veel meer mogelijkheden om in de toekomst personeelsluwer te werken. De voortzetting en doorontwikkeling van de huidige inzet kan daarbij waardevolle ervaring opleveren om later deze voorzieningen te ontsluiten. DJI acht het zeer wenselijk om deze ruimte nader te verkennen en op termijn ook te creëren.

Verwachte opbrengst - Theoretisch potentieel
Innovatieve ontwikkelingen op het gebied van het verminderen of versnellen van administratieve werkzaamheden, wat nu zorgt voor relatief veel werkdruk, kan middels een structurele inzet van de tablet (mogelijk) worden gerealiseerd. Hierbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan het door de gedetineerde doorgeven van bestellingen bij de winkel, het door de gedetineerde inplannen van afspraken bij het Re-Integratie Centrum (RIC), de medische dienst of bezoek hetgeen allen in de toekomst middels elektronische middelen, zoals een tablet of vergelijkbaar device kan worden geïntegreerd.

DJI heeft berekend wat de (personele) gevolgen zijn als het huidige dagprogramma structureel wordt ingekort met één dag en op die dag een tablet aan te bieden met diverse zelfvoorzienende mogelijkheden: bijvoorbeeld voor re-integratie, recreatie en het regelen van interne zaken (zoals boodschappen en bezoek etc.), waardoor ook de orde en veiligheid in de inrichting geborgd wordt. Hieruit volgt dat DJI de huidige capaciteit (april 2026) kan openhouden met 8% tot 10% minder personeel[10].

Dit vraagt wel om structurele aanpassing van regelgeving, verdere investeringen in meer tablets en uitbreiding van het aanbod op de tablets. DJI dient dan ook in overleg met haar opdrachtgevers haar productspecificaties/handleidingen en kostprijs te herijken. Deze optie kan verder worden bezien in de context van het programma Nieuwe Detentie- en Behandelconcepten (NDBC). Hierbij dient de structurele inbedding van elektronische middelen, zoals de tablets, binnen het dagprogramma verder te worden uitgewerkt.

[10] Dit betreft Penitentiaire Inrichtingsmedewerkers (PIW-ers) en Arbeidsmedewerkers.

Op basis van de huidige inzichten is de inschatting dat alle gedetineerden[11], op basis van de huidige capaciteit, voor één dag per week kunnen worden voorzien middels de inzet van 1.600 – 2.000 tablets. De directe kosten voor een dergelijke investering, middels de huidige leaseconstructie, zullen naar verwachting liggen op € 12 tot € 15 miljoen per 4 jaar. Het personeelsluwer werken met 8% tot 10% personeel bespaart uiteindelijk zo'n € 16 miljoen per jaar. Hierbij moet in acht worden genomen dat de investering eerder zal moeten worden genomen dan de genoemde maximale besparing wordt gerealiseerd. Wanneer het punt van de maximale besparing wordt bereikt zullen de leasekosten derhalve op zo'n € 3 tot € 4 miljoen per jaar liggen en de besparing aan fte zo'n € 16 miljoen betreffen. Bij een structureel gebruik dient geïnventariseerd te worden of eigen aanschaf en beheer van de tablets niet goedkoper is dan de huidig bedachte leaseconstructie.
Indirect kan de werkdruk middels de structurele inzet van tablets extra worden verlaagd door erop te sturen dat de gedetineerden op hun tabletdag, dagprogramma doorkruisende activiteiten inplannen zoals bezoek aan de medische dienst, tandarts en bezoek van advocatuur.
In hoeverre deze mogelijkheid bestaat en wat dit oplevert aan verlaging van de werkdruk is per inrichting verschillend en voor nu lastig te bepalen. Wel is duidelijk dat een structurele inzet van de tablets veel meer mogelijkheden biedt om personeelsluwer te werken.

Tot slot - DJI ziet de tablets als een belangrijk onderdeel van haar gereedschapskist, voor nu en in de toekomst. Het verdient daarom aanbeveling om een wijziging van de Penitentiaire maatregel en lagere regelgeving nader te onderzoeken en hierover advies van de RSJ te vragen.

[11] Dit betreft alle gedetineerden die in aanmerking komen voor een tabletdag. Dit geldt niet voor de volgende regimes: PPC, EBI, AIT, Terroristen, PbG en EzV.